

Interactief lezen en leesgesprekken

1ste tot 4de leerjaar

FOCUS: Leerlingen bouwen dieper tekstbegrip op wanneer ze rijke teksten niet alleen lezen of beluisteren, maar er ook doelgericht over spreken, nadenken en schrijven.

Minimumdoelen

1. De leerling kan informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen.
2. De leerling kan verbanden leggen tussen teksten en eigen vakspecifieke kennis en voorkennis.
3. De leerling kan doelgericht deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals dialoog, discussie en groepsgesprek en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: inspelen op de inbreng van gesprekspartner(s); informatie, argument of mening in het gesprek inbrengen.

Leeractiviteiten → stappenplan

STAP 1 KIES EEN RIJKE TEKST EN BEPAAL EEN HELDER DOEL

- Kies een tekst die voldoende rijk is aan inhoud, taal of literaire mogelijkheden. Die kadert best in een breder thema. Bepaal vooraf wat centraal staat: begrip van de inhoud; inzicht in personages of perspectief; opbouw van kennis.
- Maak het lees- en luisterdoel expliciet voor de leerlingen en koppel dit aan een concrete verwerking, zoals een gesprek, een vergelijking, een samenvatting, een klasproduct of korte schrijftaak.

STAP 2 ACTIVEER VOORKENNIS EN BEREID KERNWOORDEN VOOR

- Voor het lezen activeer je relevante voorkennis en maak je sleutelwoorden kort en gericht toegankelijk via een voorwerp, beeld, korte stelling of vraag; via 2 tot 4 kernwoorden; via een korte voorspelling of eerste verwachting.
- De voorbereiding dient niet om de tekst al weg te geven, maar om toegang te bieden tot de inhoud. Waar relevant maak je zichtbaar om welk type tekst het gaat en hoe de tekst vermoedelijk is opgebouwd.

STAP 3 MODELLEER BETEKENIS-OPBOUW TIJDENS HET LEZEN

- Lees voor, lees samen of laat leerlingen lezen, afhankelijk van de leeftijd en het leesniveau. Op enkele vooraf gekozen momenten modelleer je hoe een lezer of luisteraar betekenis opbouwt: voorspellen; verbanden leggen; woorden afleiden...
- De modelling blijft kort, zichtbaar en direct verbonden met de tekst. Strategieën verschijnen hier niet als losse trucjes, maar als hulpmiddelen om deze concrete tekst te begrijpen.

STAP 4 LAAT LEERLINGEN DOELGERICHT MET ELKAAR SPREKEN OVER DE TEKST

- Na een betekenisvol tekstmoment gaan leerlingen in duo's, kleine groepjes of klassikaal in gesprek. De vragen zijn open, maar niet vrijblijvend. Ze sturen aan op denken en onderbouwen: Wat begrijp jij hier? Waaraan zie of hoor je dat? Wat leren we hier over het onderwerp?
- Ondersteun met gesprekskaders, zinsstarters en doorvragen. Zo wordt het gesprek zelf een didactisch middel om tot dieper begrip te komen.

STAP 5**LAAT LEERLINGEN
NA HET LEZEN
SPREKEN OF
SCHRIJVEN
OM BEGRIP TE
VERDIEPEN**

- Leerlingen verwerken hun begrip in een korte talige output die past bij de leertijd. Dat kan mondeling of schriftelijk, maar altijd met een duidelijke functie: mondeling samenvatten; iets laten zien in een schema of tekening; een kernzin formuleren; een tekstfragment toelichten;
- De output helpt om denken zichtbaar te maken en sluit aan bij het principe dat schrijven na lezen of luisteren het begrip kan verdiepen.

STAP 6**VERBIND DE TEKST
MET ANDERE TEK-
STEN, KENNIS OF
TOEPASSINGEN**

- Koppel de gelezen tekst aan: een andere tekst over hetzelfde thema; een bredere kennisvraag; een andere les of vakinhoud; een klasproduct of onderzoeksvraag; een literaire vergelijking of persoonlijke leesreactie.
- Zo groeit begrip niet alleen binnen één tekst, maar ook over teksten heen.

STAP 7**BLIK TERUG OP
BEGRIIP, AANPAK EN
TRANSFER**

- Sluit af met een korte terugblik: Welke denkstap hielp ons? Welk woord en inzicht nemen we mee? Waar kunnen we dit soort lezen of praten nog gebruiken?
- Zo wordt niet alleen de inhoud, maar ook het lees- en denkproces versterkt.

Didactische bouwstenen**Werken met rijke teksten in een betekenisvolle context**

- Kies rijke teksten binnen kennisrijke thema's die uitnodigen tot denken, spreken en leren.
- Verbind lezen met betekenisvolle leerinhouden en ervaringen van leerlingen.

Interactief (voor)lezen en leesgesprekken

- Lees interactief voor en stimuleer leerlingen om actief mee te denken, voorspellingen te doen, vragen te stellen en betekenis te construeren.
- Gebruik leesgesprekken om tekstbegrip te verdiepen.

Actieve taalinteractie

- Organiseer gesprekken waarin alle leerlingen actief spreken, luisteren en op elkaar reageren.
- Stimuleer taal als middel om samen te denken en kennis op te bouwen.

Woordenschat- en kennisontwikkeling

- Bouw doelgericht woordenschat en wereldkennis op vanuit de tekst.
- Verduidelijk sleutelbegrippen en laat nieuwe woorden actief gebruiken.

Expliciete instructie en modeling

- Modelleer hardop hoe een vaardige lezer denkt, verbanden legt en strategieën gebruikt.
- Geef expliciete instructie over leesstrategieën wanneer dat functioneel is.

Voorkennis activeren en taalsteun bieden

- Activeer relevante voorkennis vóór het lezen.
- Ondersteun leerlingen met visuele hulpmiddelen, herformuleringen en andere vormen van scaffolding.

Actieve verwerking van de tekst

- Laat leerlingen verwoorden, samenvatten, vergelijken, interpreteren en onderbouwen.
- Voorzie verwerking waarin leerlingen de tekstinhoud actief toepassen.

Ondersteunende feedback en differentiatie

- Geef onmiddellijke, gerichte feedback tijdens gesprekken en opdrachten.
- Differentieer in ondersteuning zodat alle leerlingen actief kunnen deelnemen.

Veilig en motiverend leerklimaat

- Creëer een klasomgeving waarin leerlingen spreekdurf ontwikkelen, fouten mogen maken en met vertrouwen deelnemen aan leesgesprekken.

Bronnen en nuttige links

- * Hebrecht, J. & Vansteelandt, I. (2023). Van leerlingen lezers maken: Handboek voor krachtig leesonderwijs.
- * Leerpunt.be/leerbuffet: herbekijk de volledige webinars over effectief leesonderwijs.
- * iedereenleestacademie.be
- * rijketeksten.org
- * onderwijsdoelen.be

Ieder kind Taalheld is een onderdeel van de nieuwe minimumdoelen.